

MÕTTEID VAIMU TEGEVUSEST
"Põllu Vagudel" nr. 23, 1963
Karl Kaups

USUHULLUSTUS VÕI VAIMULIK ELU

Sellise pealkirja all on hinnatud piibliuurija ja Jumala Sõna seletaja dr. Ekkehard Krajewski kirjutanud ulatusliku seletuse 1. Korintose kirja 12.-14. peatüki üle. Toome siin kokkuvõtlikud mõtted selle seletuse üle. Mulle näivad Krajewski seisukohad õiged ja piibellikud.

Minult on küsitud, kas peale hariliku teiste rahvaste võõrkeelte on olemas veel mingisugune vaimulik võõras keel? Sest kõik, kes Piibliga lähemalt tuttavad ei ole, ei tea seda. Teised küsivad, kuidas on lugu vaimuliku võõrkeelega? Siit edasi Krajewski.

Meie päevil on vaimuliku elu seisukohalt vaadates kahte sorti usklikke. Ühed, kes lepivad lootusetult olukordadega, nagu need praegu kogudustes esinevad; teised, kes edasi püüavad algkristluse poole. Sealjuures mõnel juhul satuvad nad vaimulikele segadustele, millised neid tagasi ehmatavad või kaasa tõmbavad. Selle tõttu on vaja teada selget, klaari Piibli seisukohta.

Vaimuannete seisukohast valitseb kogudustes palju selgusetust ja segadust. Sest ühed suhtuvad neisse täiesti eitavalt, teised jälle tahavad neis näha evangeeliumi kõige tähtsat väljendust ja osa. Olgu kohe alguses öeldud, et kummagi seisukoht ei pea paika Piibli selge õpetuse ees.

Üheks põhjuseks, miks Piibli õpetust vaimuannetest vastu ei taheta võtta, seisneb asjaolus, et vaimuannete pooldajate hulgas tuleb paiguti ette liialdusi, ebakaineid ja ebapiibellikke nähteid. Kui andide ja keelte liikumine tuli käesoleva sajandi alul Saksamaale, siis sellise liialduse ja vaimulikkude kõrvalekaldumistega, et Saksamaa kirikute, koguduste ja osadusliikumiste juhid, sügavad ja pühitsetud usumehed selle vastu 1909. a. välja astusid oma kuulsa Berliini läkitusega. Sellele läkitusele kirjutasid alla 56 sügava usuelu ja Püha Vaimuga võitut vaimuelu juhti.

Vaimuannete läbikatsumisel ei või meie üksipäinis arvestada elamuste, nähete ja kogemustega, vaid kindlalt Piibli õpetuse ja seisukohtadega. Ei ole õige noppida välja üksikuid Pühakirja lauseid ja siis neid ritta seada poolt või vastu tõenduseks. Meie peame arvestama terve Piibli seisukohtadega. Kõige põhjalikumalt ja selgemalt on meile juhatus vaimuannete kohta edasi antud 1Kr 12-14, milliseid siin käsitleme.

Oma seletust algab Paulus siin sõnadega: "Aga vaimulikkudest andidest, vennad, ei taha mina mitte, et teil peab teadmata olema," 1Kr 12:1. Sellega ta algab uut järku oma kirjas. Vaimuandeid nimetab ta kestvalt ka armuanneteks. Sellega ta ütleb, et siin ei ole tegu inimliku andekusega, vaid Jumala poolt meile armust antud Püha Vaimu andidega. Ja need annid on meile antud armust. Sellepärast "armuannid". Kellelgi ei ole hoopemist nendega.

Nähtavasti valitses Korintose koguduses vaimuannete suhtes segadus. Paulus paneb oma kirjas sellele siis suurt rõhku, et asjasse selgust tuua.

Millest tunda, kas vaimuanded on õiged või mitte? Selle selgituseks ta ütleb: Olite teie ju omal ajal paganad ja läksite ebajumalate ning valevaimude juurde, olite nende orjad, 12:2-3. Otsustav on Vaimu seisukoht Jeesuse isiku suhtes. Jeesus on Issand, Isand. See tähendab, kes kasutab õiget vaimuannet, peab igapäevases elus laskma Jeesusel juhtida oma elu, sest Jeesus on tema Isand, valitseja. Jeesus on Issand. See tähendab, kes oma vaimuannetega iseennast rohkem austab ja iseennast rohkem esiplaanile seab kui Jeesust, tegutseb vale vaimu mõjul. Jeesus on Issand, see tähendab ka seda, et kui Püha Vaimu enam toonitatakse ja austatakse kui Jeesust, siis selle vaimu tegevus ei ole õige. Püha Vaim ei ülista iseennast, vaid Jeesust, Jh 16:12-14. Niisiis vaimu tegevuse suhe Jeesusesse otsustab, kas on tegemist õige või vale vaimuga.

Palju andeid, aga üks Vaim, 12:4-11.

Paulus nimetab siin üheksa annet. Aga need pole veel kõik. Salmides 28-29 nimetab ta veel armuande.

Tervekstegemise ande puhul olgu märgitud, et moodsate tervekestegijate evangelistide massikoosolekute taolistest asjadest ei ole terves Piiblis midagi leida. Vaimude äraarvamise anne on eriti tähtis meie päevil, sest saatan omas kavaluses aimab järele palju Jumala asju, eriti viimasel ajal.

Pearõhk selles kirjaosas langeb sellele, et kõikide annete algallikaks on üks ja sama Vaim. Teiseks sellele, et tavaliselt omab üks inimene ainult ühe ande. See oleks vaimulik mõistmatus, võib-olla upsakus, kui keegi arvab, et temal on palju või kõik anded. Jumala plaan on: "Ühele antakse." Sellejuures annab Vaim oma, nõnda kui tema tahab, mitte kuidas inimene, saaja tahab. Vaim annab vastavalt inimese võimetele. Nii on õige. Sel puhul saab inimene õige ande ja teenib sellega alanduses.

Oma tähtsuse poolest on anded mitmesugused. 12. peatükis on Paulus anded seadnud järjekorda vastavalt nende tähtsusele. Ei ole tulnud kogemata, et keeled ja nende tõlkimine on tulnud viimasele kohale.

Kristuse ihu, 12:12-26.

Selle tähendamissõnaga ihust võrreldakse kogudust, Kristuse ihu. Ihul on palju liikmeid. Igal oma töö. Annete suhtes ei tohi üks olla kade teisele. Igal liikmel on oma anne ja kohustus. Kui ebapiibellik on ihu seisukohast nõue, et iga vaimuandega varustatud liige peab rääkima võõrast keelt. Ei pea. Igal liikmel oma anne. On täiesti väär pidada neid teisejargu usklikeks, kes ei räägi keeli. See on Piibli vastane seisukoht. Aga mis on kõigile ühine: vaimuvilja kandmine. Kõik, kellel on vaimuanded, peavad kandma vilja. Vaimu vili on ainukene õige tunnus sellest, et Püha Vaim elab inimeses.

Pilt ühisest ihust tõendab, kui ekslik see on, kui inimene lahkub kogudusest. Igaühel ei ole ühesuguseid ande ja mõnel ei ole üldse neid, aga nad kuuluvad kõik kogudusse. Koguduse suurim oht on see, kui annete pärast tekivad lõhed. Keegi vaimulik inimene ei pea lahkuma kogudusest.

Võrdlus ihuga saab veel täiendatud 12:27-31a. Siin nimetatakse veel teisi andeid. Sellega tähendab apostel, et annete loetelu salmides 7-11 ei ole lõplik. Vaimu asjades ei seata üles mingit šablooni. Tuul puhub, kuidas tahab.

Arvatakse, et kus Vaim tegutseb, seal pole vaja ameteid. Siin näeme just vastupidist. Vaim töötab ametite kaudu. Selles teises loetelus (s. 27-31) on keelterääkimine jälle asetatud viimasele kohale.

Armastuse ülem tee, ptk. 13.

Kindlalt kuulub 1Kr 13 – armastuse ülemlaul – kahe vaimuande peatüki, 12. ja 14. vahele. Mitte kogemata. Vaid Püha Vaim on selle sinna pannud tõenduseks, et vaimuannete kesksuseks on armastus. Kes tahab käsitleda 1Kr 12. ja 14. peatükki, jättes vahele 13. peatüki, jookseb kraavi oma seletusega.

Vaimuanded ja Vaimu viljad kuuluvad kokku. Tähtsaim Vaimu vili on armastus. Armastus on pühitsus. Pühitsus on ülem annetest. Sellepärast ütleb apostel: Ma näitan teile ülema tee.

Üllatavalt tõendavad 1Kr 13:1-3 salmid, et andeid võib omada ka pühitsemata inimene. Aga neist ei ole kasu kellelegi. Keeltega rääkimisest, prohvetiandest, teadmisesest, tundmisest, usust, oma vara jagamisest, oma ihu põletamisest, nagu need asjad esinevad neis salmides, ei ole ilma

armastuseta mingit kasu. Mees võib teha vägevaid asju. Puudub temal aga armastus, on kõik ta tegemine tühi paljas. Siit näeme, kui palju tähtsam on armastus annetest. Kellel on Püha Vaim, see armastab, Rm 5:5. Kellel armastust pole, tema vaim ja anne on tühine kella helin ja vase kumin.

Armastuse tunnused, 13:4-7.

Mis on armastus Uue Testamendi mõistes? Mitte tunded. Vaid enese ärasalgamine ja abivalmidus. Kask üksteist armastada oleks mõttetu, kui oleks tegemist tunnetega, sest meie ei saa oma tundeid sundida. Aga ennast ära salata teise kasuks, olla teenistusvalmis, seda meie saame. Ja kreekakeelne sõna armastuse kohta Uues Testamendis – **Agape** – mõtleb just sellist ennastsalgavat armastust. Mitte tundeid. Kreeka keeles on teisi sõnu armastuse kohta, mis tähendavad tundeid. Agape aga tähendab teenivat armastust, ja seda sõna kasutatakse usklike armastamise kohta. See teeniv armastus on asetatud vaimuannete kesksuseks.

Selle armastuse tunnused on meile antud ptk. 13, salmid 4-7.

Anded kaovad, armastus jääb, 13:8-13.

Anded on kaduvad. Need ei ole ka meie juures täielikud. Igavikust vaadates näeme, et annete suhtes oleme olnud nagu lapsed. Armastus on aga täielik. See jääb. Selletõttu on usuelus armastus tähtsam annetest. Pisut on, mis meie annetest mõistame. See on nagu vaade peeglisse, selleaegsesse tumedasse metallpeeglisse. Aga armastus särab selgesti. Oleks raske eksitus, kui keegi peaks ennast annete suhtes täielikuks. Seda ei julgenud Pauluski. Ei. Pisut on, mis meie mõistame. Aga armastuses saagem täielikuks. Püha Vaim on eestkätt armastuse Vaim.

Prohvetliku kuulutamise anne tähtsam keelteandest, 14:1-17.

Selles küsimuses valitses Korintose koguduses nähtavasti segadus. Keelteannet ülistati, prohvetikuulutuse annet alahinnati. Selletõttu annab apostel siin põhjaliku seletuse.

Püha Vaimu juhtimisel teeb apostel siin selgeks, mida tähendab prohvetikuulutus. See tähendab Jumala tahtmise teadaandmist Vaimu mõjuga. Prohvetlik kuulutamine käib peamiselt oleviku kohta. Võib käia ka tuleviku kohta. Võib aga selgitada ka minevikku. Nii rääkisid ka vana seaduse prohvetid. Nemad ainult ei ennustanud, vaid kuulutasid ka Jumala tahtmist. Prohvetliku kuulutamise all tuleb siis mõista Vaimust mõjustatud ja valgustatud kõnet. Sellepärast ta ütleb siin: "Aga kes prohveti viisil räägib, see räägib inimestele paranduseks ja manitsemiseks ja rõõmustamiseks." Prohvetlik kuulutamine ei vaja toimuda ekstaasis vaid kainelt. See ei püüa õhutada tundeid, vaid mõjustada südametunnistust ja tahet.

Sellest seisukohast võib ka tänapäevane jutlus olla prohvetlik kuulutamine. Sest prohvetliku kuulutamise kohta leidub meie kirjakohas lause: "Kes kirja seletab."

Keeltega rääkimise anne. Selle kohta peame täie selguse saama Piiblist.

Kuna selle kohta valitseb segadusi ja väärarvamisi, on uurimine vajalik. Keeltega rääkimise anne esineb ka paganarahvaste usundites. Selletõttu peame eriti valvel olema, et see anne tuleks koguduses õigest allikast ja liiguks kindlalt Uue Testamendi piirides.

Valvamata oleku juures on ette tulnud juhuseid, kus kuri vaim on ennast sisse seganud keelte kaudu.

Keeltega rääkimine toimub ekstaatiliselt olukorras. Ka see asjaolu manitseb valvel. Pagana usundites esineb ekstaas. Kristlik usk püsib kainel usualusel. Keeltega rääkimise puhul tekivad ekstaatilised olukorrad. Siin tuleb hoolsasti valvata, et kõik toimuks Uue Testamendi piirides.

Keeltega rääkimine toimub tundmatute sõnade ja häälitsemise näol. Selletõttu vajab see alati selgitamist ja tõlgitsemist. Siit selgub ka täie tõsidusega, et nelipühi päeval ei tegutsenud keeltega rääkimise anne. Siin räägiti selgeis rahvaste keelis. Siin üllatas just selle keele selgus, mitte selgusetus, nagu keeltega rääkimise ande puhul tavaline. Nelipühil esines keelte **ime**, mitte **anne**. Sellist keelte imet ei esine enam kuskil Uues Testamendis. Nelipühi sündmus ise on ainukordne, nagu Jeesuse ülestõusminegi. Uues Testamendis ei esine ainust juhust, kus keegi oleks teiselt küsinud: "Oled sa juba nelipühi üle elanud?"

Keeltega rääkimine toimub Jumalaga, mitte inimestega. Piibli keeles tähendab see palvetamist. Kirjakoht nimetab ka selle palve vormi: "tänuandmine", salmid 16, 17.

Mõningates koosolekutes antakse keeltega rääkimise kaudu edasi Issanda sõnumeid kogudusele. See on otsene kõrvale kaldumine Uue Testamendi joonelt. Issanda sõnumeid kogudusele antakse edasi prohvetliku kuulutamise kaudu. Keeltega rääkimine tuleb tavaliselt inimeselt ja läheb Jumalale.

Tuleb valvata, et keeltega rääkimise annet üle ei hinnata. Uues Testamendis on väga vähe juttu keeltega rääkimisest. Jeesus ei rääkinud keeltega. Samuti ka mitte 3000 pöördunut nelipühi päeval.

Prohvetliku kuulutamise ande ja keeltega rääkimise ande võrdlus.

Mõlemad anded on iseseisvad. Prohveti anne on tähtsam. Selle kaudu parandatakse kogudust. Keeltega rääkides parandatakse ainult iseennast. Siin seatakse üles põhimõte: tähtis on see, mis tuleb kasuks kogudusele. Sellest seisukohast on keeltega rääkimine kasutu, hingetu muusikariist, segane pasun, tuule kätte rääkimine, tundmata keel ja hääl, ilma kasuta mõistusele. Paulus ise ei kasutanud seda. Ainus võimalus keelte kasutamiseks koguduses on see, kui seda selgelt tõlgitakse. Kui tõlkijat ei ole, räägitagu salaja vaimus Jumalaga.

Kõige selle tõttu on prohvetlik rääkimine ülem keeltega rääkimisest.

Paulus omas keelte ande, 14:18-19.

Kuna Paulus meie peatükkides asetab keelte annet korduvalt viimasele kohale, võiks tekkida arvamine, et temal endal seda annet ei olnud ja selletõttu ta asjast lähemalt midagi ei tea.

Paulus omas seda andi. Aga ta rääkis seda oma palvekambris, sest sellega ta parandas ja kosutas iseennast. Siin ta toob ka oma karmi võrdluse arvudes: Enne koguduses viis sõna mõistusega, kui kümme tuhat sõna keeltega. Keeltega rääkimises peitub oma õnnistus. Aga ainult enesele. Sellepärast tuleb seda rääkida peamiselt enesele.

Kasutagem oma mõistust, 14:20.

Püha Vaimu tegevus ei kõrvalda inimese mõistust. Tegutseb tavaliselt just mõistuse kaudu. Selles asjas olid korintlased nähtavasti sattunud väärarvamusse ja apostel pidi neid manitsema: "Mõistmise poolest saage täiesti targaks." Ta ise kasutas oma mõistust. Soovitas meile andeid, mida kasutatakse mõistusega. Keeltega rääkimise puhul ainsana mõistus ei tegutse. Selle ta asetab viimasele kohale.

Mõju uskmatutele, 14:21-25.

Keeltega rääkimine kinnitab uskumata inimest tema uskumatuses, sest ta arvab, et siin on tegemist jampsimisega, hullustusega. Seevastu prohvetlik kõne äratab ja viib teda õigele teele. Seda mõtleb ka kirjakoht käsuraamatus. Kasutanuks Paulus võõrast keelt oma misjonitegevuses, ei oleks ta võitnud hingi. Sama olukord maksab meie aja koosolekuis. Õpime selles asjas tarkust, et oleksime hoitud segaduste ja lahkumiste eest.

Kord koosolekuis, 14:26-33.

Korintoses oli tekkinud segadusi koosolekuis. Seda tuli parandada. Kõiki vaimuandeid tuli kasutada, aga kainelt ja korrapäraselt.

Meie jumalateenistused omavad jutlustamise koosoleku iseloomu, kus õpetamise, manitsemise, prohvetliku rääkimise ja kirjaseletamise vaimuannetel on küllalt ruumi. Neid jutlustamise koosolekuid pidas ka Jeesus, Paulus ja teised.

Aga kogudustel olgu ka palve ja piiblitunnid, armastuse söömaajad ja osaduse koosolekud, kus on ruumi ka teistel vaimuannetel.

Kirjakohas annab apostel juhatusi eriti keeltega rääkimise ja prohveti ande kohta. Ka siin olid oma kindlad reeglid, salmid 26-32. Siit selgub, et ka palvetama peab selgelt ja üksteise järel. Mitte mitu korraga. Ka selgub siit, et need, kes omasid andeid, pidid leppima, kui vanemad nende andeid läbi katsusid. Kui palju segadust on tulnud sellest, et ande omaja oli suureline ega sallinud, et teda ja tema annet prooviti. Selline uhkus viib kraavi.

Püha Vaim on korra ja alanduse Vaim. Jumal ei ole segase asja, vaid rahu Jumal. Prohvetite vaimud on nende meelevalda all. Kõik need laused esinevad siin.

Naine koosolekul, 14:34-36.

Kuna Korintoses vaimuannetega liialdati, olid selletõttu ka mõned naised esile trüginud ja nähtavasti püüdsid juhtimist enese kätte kiskuda. Nõnda pidi siis apostel siin, kus ta käsitleb vaimuannete kasutamist, ka naisi kutsuma korrale. Aga ka mujal Uues Testamendis leidub kohti, mis keelavad naistel kasutada õpetamise ametit koguduses. Aga esineb ka kirjakohti, millest nähtub, et naised palvetasid ja prohvetiviisil rääkisid. Pole aga öeldud, et nad seda tegid koosolekuil. Filippuse tütreid rääkisid nähtavasti oma kodus. Igatahes peavad naised seoses vaimuannete kasutamisega olema ettevaatlikud vastavalt meie kirjakohtadele.

Lõppkokkuvõte, 14:37-40.

Apostel võrdleb veel kord keelte ja prohveti andeid. "Nõudke prohveti annet. Ärge keelake keelte annet." Aga kogu Piiblis ei leidu ainust kohta, ainust vihjet, kus kästakse nõuda keeltega rääkimise annet. On mitu üleskutset meie peatükkides: "Nõudke paremaid armuandeid." "Nõudke armastust." "Olge usinad prohvetikuulutamise andele." "Nõudke andeid koguduse parandamiseks." "Mõistmise poolest saage targaks." "Kõik sündigu ausasti ja viisipäraselt," ja muud. Aga kuskil ei öelda: Nõudke keeltega rääkimist.

Püüame vaimu andeid ja peame silmas korda, kuidas neid kasutada, et meie pahanduseks ja komistuseks ei saa uskumatutele ja Jumala riigile.

Vaimuanded on head. Vaimu viljad on paremad. Need on kõige tähtsamad. Oleks meil palju neid!

Jumal töötab tihti vaikuses. Suur torm, raske maaväriseimine ja tulelõõm olid möödunud ilma, et Eelija oleks kohanud Jumalat. Siis tuli vaikne, tasane hääl, nagu vaikse tuule hingus. Ja selles tuulekohinas oli kuulda Jumala hääl.

Vaimuannete kasutamine ei tähenda usuhullustust, vaid tõsist usuelu, kui neid andeid kasutatakse õieti. Selleks kinkigu meile Jumal tarkust!

Kurb, patuga rõhutatud süda, otsi ühendust Jeesusega. Selleks aitab sind Püha Vaim. Ja sa saad õnnelikuks Jumala lapseks.